

ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๖๘

เรื่องพิจารณาที่ ๒๖/๒๕๖๗

วันที่ ๒๕ เดือน กุมภาพันธ์ พุทธศักราช ๒๕๖๘

ระหว่าง { ศาลจังหวัดศรีสะเกษ

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง

เรื่อง พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑
มาตรา ๑๖๙ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๔ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๒๕
และมาตรา ๒๒๖ วรรคเจ็ด หรือไม่

ศาลจังหวัดศรีสะเกษส่งคำโต้แย้งของจำเลยทั้งสี่ (นายอสาพลธ์ สรรณไตรภพ ที่ ๑
นายไพฑูรย์ เขตบำรุง ที่ ๔ นางแก้วนภา เขตบำรุง ที่ ๕ และ นายวรชัย โปรงจิตร ที่ ๖)
ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ อ ๑๔๕๔/๒๕๖๖ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒
ข้อเท็จจริงตามคำโต้แย้ง คำโต้แย้งเพิ่มเติม และเอกสารประกอบ สรุปได้ดังนี้

นายประวิทย์ จารุรัชกุล เป็นโจทก์ ยื่นฟ้องจำเลยที่ ๑ กับพวก รวม ๑๐ คน เป็นจำเลย
ต่อศาลจังหวัดศรีสะเกษว่า ในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นการทั่วไป พ.ศ. ๒๕๖๖
คณะกรรมการการเลือกตั้งประกาศให้วันที่ ๑๔ พฤษภาคม ๒๕๖๖ เป็นวันเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

เป็นการทั่วไปพร้อมกันทั่วประเทศ โจทก์เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้ง เขตเลือกตั้งที่ ๘ จังหวัดศรีสะเกษ เมื่อวันที่ ๑๑ พฤษภาคม ๒๕๖๖ จำเลยที่ ๒ และที่ ๓ ทำหน้าที่แจกซองผ้าป่าบรรจุนับถวญบับละ ๕๐๐ บาท ซองละ ๑ ฉบับ ของจำเลยที่ ๑ ซึ่งเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแบบแบ่งเขตเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งเดียวกับโจทก์ ที่บ้านเลขที่ ๑๒๓ หมู่ที่ ๒ ตำบลกำแพง อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเป็นบ้านของจำเลยที่ ๔ และที่ ๕ ให้แก่ประชาชน และมอบธนบัตร ฉบับละ ๕๐๐ บาท เป็นค่าตอบแทนให้แก่เจ้าของรถยนต์ที่พบบุคคลอื่นมารับซองผ้าป่า ส่วนจำเลยที่ ๖ ถึงที่ ๑๐ เป็นราษฎรที่รับซองผ้าป่า การกระทำของจำเลยที่ ๒ และที่ ๓ เป็นการกระทำโดยความรู้เห็นหรือยินยอมของจำเลยที่ ๑ อันเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๓ วรรคหนึ่ง (๑) มาตรา ๑๐๑ มาตรา ๑๕๘ และมาตรา ๑๖๔ วรรคหนึ่ง ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ มาตรา ๘๖ และมาตรา ๙๑ ขอให้ศาลจังหวัดศรีสะเกษ พิจารณาพิพากษาลงโทษและสั่งเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของจำเลยทั้งสิบ ศาลจังหวัดศรีสะเกษได้สอบสวนมูลฟ้องแล้ว เห็นว่าคดีมีมูล มีคำสั่งให้ประทับฟ้องไว้พิจารณา

ระหว่างการพิจารณาคดีของศาลจังหวัดศรีสะเกษ จำเลยทั้งสี่โต้แย้ง ดังนี้

๑. จำเลยที่ ๑ โต้แย้งว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๘ วรรคหนึ่ง บัญญัติให้การพิจารณาพิพากษาอรรถคดีเป็นอำนาจของศาล ซึ่งต้องดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมาย และมาตรา ๒๒๖ บัญญัติหลักเกณฑ์ ขั้นตอน และวิธีพิจารณาคดีของศาลฎีกา กรณีผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดกระทำการทุจริตในการเลือกตั้งหรือรู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่นไว้เป็นการเฉพาะ โดยให้คณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นผู้ยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา และให้ศาลฎีกานำสำนวนการสืบสวนหรือไต่สวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหลักในการพิจารณา รวมทั้งการพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาให้เป็นไปตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาซึ่งกำหนดให้ใช้ระบบไต่สวน การที่โจทก์ฟ้องจำเลยที่ ๑ ในความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๗๓ วรรคหนึ่ง (๑) ซึ่งมีโทษอาญาตามมาตรา ๑๕๘ เป็นคดีเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ไม่ใช่ความผิดอาญาทั่วไปที่ต้องใช้วิธีพิจารณาคดีในระบบกล่าวหาตามพระธรรมนูญศาลยุติธรรมและประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา การที่ศาลจังหวัดศรีสะเกษ นำพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑๘ มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๖ และประมวล

กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๒ วรรคหนึ่ง (๑) มาตรา ๑๖๗ มาตรา ๑๖๙ มาตรา ๑๗๒ และมาตรา ๑๘๘ มาใช้บังคับแก่คดี เป็นการดำเนินการและเป็นบทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๘ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๒๖

๒. จำเลยที่ ๔ ถึงที่ ๖ โต้แย้งว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๕ และมาตรา ๒๒๖ บัญญัติให้การดำเนินคดีและพิจารณาวินิจฉัยชี้ขาดคดีเลือกตั้งเป็นหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งและศาลฎีกา โดยในช่วงก่อนการประกาศผลการเลือกตั้ง ถ้ามีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือสั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้นไว้เป็นการชั่วคราว คำสั่งของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นที่สุดท้ายส่วนภายหลังการประกาศผลการเลือกตั้งแล้ว ถ้ามีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งกระทำการทุจริตในการเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาเพื่อสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้นั้น การพิจารณาพิพากษาคดีของศาลฎีกาให้นำสำนวนการสืบสวนหรือไต่สวนของคณะกรรมการการเลือกตั้งเป็นหลัก ไม่มีบทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือบุคคลใดมีอำนาจดำเนินคดีเลือกตั้งได้ด้วยตนเองที่ศาลชั้นต้น การยื่นฟ้องในฐานะโจทก์ต่อศาลฎีกาในคดีเลือกตั้งเป็นอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้งโดยแท้ การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๖๙ บัญญัติให้ในกรณีที่ปรากฏว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เกิดขึ้นในเขตเลือกตั้งใด ให้ถือว่าผู้สมัครหรือพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกของตนลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นบทบัญญัติที่เปิดโอกาสให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใช้สิทธิดำเนินคดีกับจำเลยทั้งสามในประเด็นข้อหาที่เป็นความผิดอย่างเดียวกันได้ ๒ ช่องทาง กล่าวคือ ยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการการเลือกตั้งและยื่นฟ้องคดีในฐานะผู้เสียหายต่อศาลชั้นต้น เป็นการสร้างภาระในการต่อสู้คดีของจำเลยทั้งสามเกินสมควรและไม่ชอบด้วยหลักบุคคลไม่อาจถูกลงโทษหลายครั้งสำหรับการกระทำความผิดครั้งเดียว

นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๔ บัญญัติให้ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวงเว้นแต่คดีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น เมื่อมาตรา ๒๒๖ วรรคหนึ่งและวรรคเจ็ด บัญญัติให้การพิจารณาพิพากษาคดีเลือกตั้งเป็นหน้าที่และอำนาจของศาลฎีกาและให้การพิจารณาคดีเป็นไปตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาซึ่งกำหนดให้ใช้ระบบไต่สวน แต่พระราชบัญญัติ

ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๖๙ บัญญัติให้ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกของตนลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นผู้เสียหาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งเป็นกฎหมายวิธีสบัญญัติที่ใช้ระบบกล่าวหาในการดำเนินคดีของศาลชั้นต้น บทบัญญัติดังกล่าวเป็นการให้อำนาจศาลดำเนินคดีในระบบกล่าวหา ทั้งที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้การพิจารณาคดีเลือกตั้งใช้ระบบไต่สวน พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๖๙ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๘ มาตรา ๑๙๔ มาตรา ๒๒๕ และมาตรา ๒๒๖ วรรคเจ็ด

จำเลยทั้งสี่ขอให้ศาลจังหวัดศรีสะเกษส่งคำโต้แย้งดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒

ศาลจังหวัดศรีสะเกษเห็นว่า จำเลยที่ ๑ โต้แย้งว่า พระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑๘ มาตรา ๒๗ (ที่ถูกคือ มาตรา ๒๔) มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๖ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๒ วรรคหนึ่ง (๑) มาตรา ๑๖๗ มาตรา ๑๖๙ มาตรา ๑๗๒ และมาตรา ๑๘๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๘ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๒๖ และจำเลยที่ ๔ ถึงที่ ๖ โต้แย้งว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๖๕ (ที่ถูกคือ มาตรา ๑๖๙) ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๘ มาตรา ๑๙๔ มาตรา ๒๒๕ และมาตรา ๒๒๖ วรรคเจ็ด ซึ่งศาลจังหวัดศรีสะเกษจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าว บังคับแก่คดี และยังมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ จึงส่งคำโต้แย้ง และคำโต้แย้งเพิ่มเติมดังกล่าวต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับคำโต้แย้ง และคำโต้แย้งเพิ่มเติมของจำเลยทั้งสี่ไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง หรือไม่ เห็นว่า กรณีจำเลยที่ ๑ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ว่า การที่ศาลจังหวัดศรีสะเกษนำพระธรรมนูญศาลยุติธรรม มาตรา ๑๘ มาตรา ๒๔ มาตรา ๒๕ และมาตรา ๒๖ และประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๖๒ วรรคหนึ่ง (๑) มาตรา ๑๖๗ มาตรา ๑๖๙ มาตรา ๑๗๒ และมาตรา ๑๘๘ มาใช้บังคับแก่คดี เป็นการดำเนินการและเป็น บทบัญญัติที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๘ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๒๖ หรือไม่ นั้น

เป็นการโต้แย้งเกี่ยวกับอำนาจและการใช้บังคับกฎหมายของศาลจังหวัดศรีสะเกษในการพิจารณาคดี ไม่ปรากฏว่าจำเลยที่ ๑ ได้แสดงเหตุผลประกอบคำโต้แย้งว่าบทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญอย่างไร กรณีไม่ต้องด้วยหลักเกณฑ์ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง จึงมีคำสั่งไม่รับคำโต้แย้งในส่วนนี้ไว้พิจารณาวินิจฉัย ส่วนกรณีจำเลยที่ ๔ ถึงที่ ๖ ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๖๙ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๘ มาตรา ๑๙๔ มาตรา ๒๒๕ และมาตรา ๒๒๖ วรรคเจ็ด หรือไม่ นั้น เห็นว่า บทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่ศาลจังหวัดศรีสะเกษจะใช้บังคับแก่คดี เมื่อจำเลยทั้งสามโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่า บทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีความวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้ กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง จึงมีคำสั่งรับไว้พิจารณาวินิจฉัย และเพื่อประโยชน์แห่งการพิจารณา อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๒๗ วรรคสาม ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำความเห็นและจัดส่งสำเนาเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้องยื่นต่อศาลรัฐธรรมนูญ

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำความเห็นและจัดส่งสำเนาเอกสารหลักฐานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

๑. ประธานกรรมการการเลือกตั้งจัดทำความเห็นสรุปได้ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๖๙ บัญญัติให้ถือว่าผู้สมัครหรือพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกของตนลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เป็นการรับรองสิทธิของผู้เสียหาย เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งของผู้สมัครมาจากเงินที่พรรคการเมืองจัดสรร เงินส่วนตัวของผู้สมัครเอง และเงินหรือประโยชน์อื่นใดที่ประชาชนบริจาคให้ ดังนั้น หากมีการกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร อันก่อให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบกันระหว่างผู้สมัครหรือทำให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริตเที่ยงธรรม และชอบด้วยกฎหมาย ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกของตนลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ย่อมได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำความผิดและถือเป็น “ผู้เสียหาย” ตามนัยของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๔) เป็นกรณีที่กฎหมายบัญญัติรับรองสิทธิของผู้เสียหายไว้อย่างชัดเจนเพื่อไม่ให้เกิดข้อโต้แย้งในเรื่องอำนาจฟ้องคดีต่อศาลหรืออำนาจ

ในการร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน และเป็นการคงไว้ซึ่งหลักการเดิมตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๑๔ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๙

๒. เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรจัดส่งสำเนาบันทึกการประชุมและรายงานการประชุม คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญพิจารณาร่างรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๕ และมาตรา ๒๒๖ ครั้งที่ ๒๓ ครั้งที่ ๕๑ ครั้งที่ ๖๔ ครั้งที่ ๖๕ ครั้งที่ ๖๖ ครั้งที่ ๗๒ ครั้งที่ ๑๐๐ ครั้งที่ ๑๑๓ และครั้งที่ ๑๑๕ สำเนาบันทึกการประชุมคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. (หมวด ๘ บทกำหนดโทษ) ครั้งที่ ๔๔๒ สำเนารายงานการประชุมและบันทึกการประชุมสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ครั้งที่ ๒ (สมัยวิสามัญ ครั้งที่สาม) ครั้งที่ ๑๕ (สมัยประชุมสามัญทั่วไป) ครั้งที่ ๑๖ (สมัยประชุมสามัญทั่วไป) ครั้งที่ ๑๗ (สมัยประชุมสามัญทั่วไป) ครั้งที่ ๓๒ (สมัยประชุมสามัญทั่วไป) และครั้งที่ ๔ (สมัยวิสามัญ) สำเนาบันทึกการประชุมและรายงานการประชุมคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. สภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๘ ครั้งที่ ๑๗ และสำเนารายงานการประชุมคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. วันศุกร์ที่ ๙ มกราคม ๒๕๔๑ สรุปได้ว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๕ และมาตรา ๒๒๖ มีความมุ่งหมาย เพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยเรียบร้อย จึงแบ่งแยกหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และศาลฎีกาให้ชัดเจน โดยก่อนการเลือกตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจในการระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่กระทำการทุจริต การระงับการใช้สิทธิสมัครรับเลือกตั้งนั้น เป็นมาตรการชั่วคราวเพื่อขจัดปัญหาการทุจริตเฉพาะหน้าและเพื่อประโยชน์ในการจัดการเลือกตั้ง แต่หลังจากวันเลือกตั้งศาลฎีกามีหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดี หากมีหลักฐานว่า มีการกระทำความผิดและเป็นการกระทำความผิดร้ายแรง คณะกรรมการการเลือกตั้งต้องยื่นคำร้อง

ต่อศาลฎีกาเพื่อให้มีคำสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งและเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งต่อไป รัฐธรรมนูญ ทั้งสองมาตราดังกล่าวบัญญัติเฉพาะเรื่องการสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่หรือเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง และสิทธิเลือกตั้งเท่านั้น ไม่เกี่ยวข้องกับคดีอาญา หากเป็นคดีอาญาต้องดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรมตามปกติ คณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญไม่ได้มีการแก้ไขร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. มาตรา ๑๖๙ ยังคงหลักการเดิมตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๑๔ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มา ซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๙

๓. เลขาธิการวุฒิสภাজัดส่งสำเนารายงานการประชุมและบันทึกการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ครั้งที่ ๖๘/๒๕๖๐ ครั้งที่ ๔/๒๕๖๑ เป็นพิเศษ ครั้งที่ ๑๐/๒๕๖๑ และครั้งที่ ๑๓/๒๕๖๑ สำเนารายงานการประชุมและบันทึกการประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ครั้งที่ ๔๖ และครั้งที่ ๕๓ สำเนาคำสั่งคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ที่ ๓/๒๕๕๐ เรื่อง แต่งตั้งคณะอนุกรรมการพิจารณาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ลงวันที่ ๒๗ สิงหาคม ๒๕๕๐ สำเนารายงานผลการพิจารณาของคณะอนุกรรมการพิจารณาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ในคณะกรรมการวิสามัญ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. สภานิติบัญญัติแห่งชาติ สำเนารายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย คณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. สภานิติบัญญัติแห่งชาติ พิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญ ว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. สำเนารายงาน การประชุมคณะอนุกรรมการพิจารณาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ครั้งที่ ๕/๒๕๕๐

สำเนารายงานการประชุมและบันทึกการประชุมวุฒิสภา ครั้งที่ ๘ (สมัยสามัญทั่วไป) ครั้งที่ ๑๓ (สมัยสามัญทั่วไป) เป็นพิเศษ ครั้งที่ ๑๔ (สมัยสามัญทั่วไป) เป็นพิเศษ ครั้งที่ ๓ (สมัยวิสามัญ) สำเนาเอกสารประกอบการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. สำเนาทันทีการประชุมและรายงานการประชุม คณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการการเลือกตั้ง พ.ศ. และร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. วุฒิสภา ครั้งที่ ๑๑ และสำเนารายงานของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. วุฒิสภา สรุปได้ว่า สภานิติบัญญัติแห่งชาติไม่ได้มีการแก้ไขร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. มาตรา ๑๖๙ ยังคงหลักการเดิมตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๑๔ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๙

๔. เลขาธิการสำนักงานศาลยุติธรรมจัดทำความเห็นสรุปได้ว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๖ เป็นอำนาจของศาลฎีกาในการพิจารณาพิพากษาคดีและเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของผู้สมัครตามคำร้องของคณะกรรมการการเลือกตั้งเท่านั้น ส่วนกรณีที่ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกของตนลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่มีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ ฟ้องคดีอาญากล่าวหาบุคคลใดว่ากระทำความผิดและให้เพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งนั้น ไม่มีบทบัญญัติใดในรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ บัญญัติให้ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองมีสิทธิยื่นคำร้องต่อศาลฎีกาได้โดยตรง มีเพียงมาตรา ๑๖๙ เท่านั้นที่บัญญัติให้ถือว่าผู้สมัครหรือพรรคการเมืองเป็นผู้เสียหายและมีอำนาจฟ้องคดีอาญาได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๘ (๒) ดังนั้น การฟ้องคดีอาญาตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญดังกล่าวต้องดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการยุติธรรมตามปกติ โดยฟ้องร้องต่อศาลชั้นต้นที่มีเขตอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีอาญาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒ ประกอบรัฐธรรมนูญ ศาลยุติธรรม มาตรา ๑๖ ถึงมาตรา ๑๙

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำโต้แย้งของจำเลยที่ ๔ ถึงที่ ๖ ความเห็นและข้อมูลของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเอกสารประกอบแล้วเห็นว่า จำเลยทั้งสามไม่ได้แสดงเหตุผลประกอบคำโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๖๙ ขัดหรือแย้ง ต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๘๘ และมาตรา ๑๙๔ วรรคสอง อย่างไร ไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยในส่วนนี้ และเห็นว่าคดีเป็นปัญหาข้อกฎหมายและมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ จึงยุติการไต่สวน ตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๘ วรรคหนึ่ง กำหนดประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๖๙ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๔ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๒๕ และมาตรา ๒๒๖ วรรคเจ็ด หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๔ วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติในหมวด ๑๐ ศาล ส่วนที่ ๒ ศาลยุติธรรม บัญญัติว่า “ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง เว้นแต่คดี ที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น” มาตรา ๒๒๕ และมาตรา ๒๒๖ วรรคเจ็ด เป็นบทบัญญัติในหมวด ๑๒ องค์การอิสระ ส่วนที่ ๒ คณะกรรมการการเลือกตั้ง มาตรา ๒๒๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ก่อนประกาศผลการเลือกตั้งหรือการเลือก ถ้ามีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งหรือการเลือกนั้น มิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งมีอำนาจสั่งให้มีการเลือกตั้งหรือการเลือกใหม่ ในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งนั้น ถ้าผู้กระทำการนั้นเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือผู้สมัครรับเลือก แล้วแต่กรณี หรือรู้เห็นกับการกระทำของบุคคลอื่น ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งของผู้นั้น ไว้เป็นการชั่วคราวตามมาตรา ๒๒๔ (๔)” วรรคสอง บัญญัติว่า “คำสั่งตามวรรคหนึ่ง ให้เป็นที่สุด” และมาตรา ๒๒๖ วรรคเจ็ด บัญญัติว่า “การพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาหรือศาลอุทธรณ์ตามมาตรา นี้ ให้เป็นไปตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ของศาลฎีกาซึ่งต้องกำหนดให้ใช้ระบบไต่สวนและให้ดำเนินการ โดยรวดเร็ว”

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มีเหตุผลในการประกาศใช้เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติให้มีพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อให้การจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรมตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงจำเป็นต้อง

ตราพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ โดยมาตรา ๑๖๙ อยู่ในหมวด ๘ บทกำหนดโทษ บัญญัติว่า “ในกรณีที่ปรากฏว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เกิดขึ้นในเขตเลือกตั้งใด ให้ถือว่าผู้สมัครหรือพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกของตนลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นผู้เสียหาย ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา”

ข้อโต้แย้งของจำเลยที่ ๔ ถึงที่ ๖ ที่ว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๖๙ บัญญัติให้ถือว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา กรณีปรากฏว่ามีการกระทำความผิดตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้เกิดขึ้นในเขตเลือกตั้ง เป็นบทบัญญัติที่เปิดโอกาสให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งมีสิทธิดำเนินคดีต่อศาลชั้นต้นในประเด็นข้อหาที่เป็นความผิดเดียวกันกับหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง และศาลฎีกาที่รัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองไว้ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๕ และมาตรา ๒๒๖ อีกทั้งเป็นการกำหนดเขตอำนาจในการดำเนินคดีเลือกตั้งที่ศาลชั้นต้นซึ่งการดำเนินคดีใช้ระบบกล่าวหา เป็นการไม่ชอบด้วยหลักการดำเนินคดีเลือกตั้งที่กำหนดให้ศาลฎีกาใช้ระบบไต่สวนในการพิจารณาพิพากษาคดีตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๖ วรรคเจ็ด บทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๔ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๒๕ และมาตรา ๒๒๖ วรรคเจ็ด นั้น เห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๔ วรรคหนึ่ง เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้ศาลยุติธรรมมีอำนาจพิจารณาพิพากษาคดีทั้งปวง ได้แก่ คดีแพ่ง คดีอาญา และคดีประเภทอื่นที่อยู่ในอำนาจของศาลยุติธรรม เว้นแต่คดีที่รัฐธรรมนูญหรือกฎหมายบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลอื่น เป็นการรับรองเขตอำนาจให้ศาลยุติธรรมในลักษณะทั่วไป ส่วนมาตรา ๒๒๕ และมาตรา ๒๒๖ มีความมุ่งหมายให้คณะกรรมการการเลือกตั้งซึ่งเป็นองค์กรอิสระทำหน้าที่ควบคุม จัดการ และตรวจสอบการเลือกตั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น รวมถึงการควบคุม การออกเสียงประชามติ มีกลไกในการบริหารจัดการการเลือกตั้ง ควบคุมการเลือกตั้ง การสืบสวน หรือไต่สวนการกระทำความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งเพื่อให้การเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ก่อนประกาศผลการเลือกตั้ง หากเห็นว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรม ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งสั่งให้มีการเลือกตั้งใหม่ในหน่วยเลือกตั้งหรือเขตเลือกตั้งนั้น หรือสั่งระงับสิทธิสมัครรับเลือกตั้งไว้เป็นการชั่วคราวเป็นระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี แต่ถ้าหลังประกาศผลการเลือกตั้ง มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้ใดกระทำการทุจริตในการเลือกตั้ง หรือรู้เห็นกับการกระทำความผิดดังกล่าวของบุคคลอื่น

ให้คณะกรรมการการเลือกตั้งยื่นคำร้องต่อศาลฎีกา ให้ศาลฎีกามีหน้าที่และอำนาจในการพิจารณาพิพากษาคดีเลือกตั้ง หากศาลฎีกาพิพากษาว่าบุคคลนั้นกระทำความผิดตามที่ถูกร้อง ให้ศาลฎีกาสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้ง หรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้งของบุคคลผู้นั้นเป็นเวลาสิบปี การที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้คณะกรรมการการเลือกตั้งและศาลฎีกามีหน้าที่และอำนาจตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๕ และมาตรา ๒๒๖ เนื่องจากมีความมุ่งหมายเพื่อให้การจัดการเลือกตั้งเป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม และเสร็จสิ้นไปโดยเร็ว จึงบัญญัติกระบวนการเฉพาะให้หน้าที่และอำนาจคณะกรรมการการเลือกตั้งดำเนินคดีเลือกตั้งในฐานะโจทก์ต่อศาลฎีกาได้โดยตรง ไม่จำเป็นต้องเริ่มกระบวนการตามลำดับชั้นของศาล การดำเนินคดีในศาลฎีกาต้องดำเนินการโดยรวดเร็วและถือเป็นที่สุดทางตุลาการ โดยรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๖ วรรคเจ็ด บัญญัติให้การพิจารณาพิพากษาของศาลฎีกาในคดีนี้ใช้ระบบไต่สวนเพื่อเป็นเครื่องมือให้ศาลหรือผู้พิพากษามีบทบาทหลักในการแสวงหาความจริงเพื่อพิสูจน์การกระทำของจำเลย การรับฟังพยานหลักฐานใช้มาตรฐานการพิสูจน์เพียงมีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่าการเลือกตั้งมิได้เป็นไปโดยสุจริตหรือเที่ยงธรรมเท่านั้น ประกอบกับโทษตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๖ ที่บัญญัติให้ศาลฎีกามีอำนาจสั่งเพิกถอนสิทธิสมัครรับเลือกตั้งหรือเพิกถอนสิทธิเลือกตั้ง ไม่ใช่โทษทางอาญา แต่มีลักษณะเป็นมาตรการเกี่ยวกับการเลือกตั้งเพื่อดำเนินการต่อบุคคลที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งหรือการดำรงตำแหน่งทางการเมืองให้ได้รับผลร้าย อันเป็นมาตรการป้องกันไม่ให้บุคคลที่มีพฤติกรรมหรือสถานะที่ไม่เหมาะสมเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง และต้องเสียสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมืองภายในระยะเวลาที่กำหนด

ส่วนพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ เป็นกฎหมายที่มีบทกำหนดโทษทางอาญาแก่บุคคลที่กระทำการอันเป็นการทุจริตการเลือกตั้งหรือกรณีฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญนี้ การที่กฎหมายบัญญัติให้มีโทษทางอาญามีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะและรักษาความสงบเรียบร้อยในสังคม ประเทศไทยยึดหลักการดำเนินคดีอาญาโดยรัฐควบคู่ไปกับการดำเนินคดีอาญาโดยผู้เสียหาย ปรากฏตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๘ ที่บัญญัติให้พนักงานอัยการและผู้เสียหายมีสิทธิฟ้องคดีต่อศาล การดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีต้องดำเนินการตามหลักการดำเนินคดีอาญาทั่วไป โดยเริ่มกระบวนการตั้งแต่ในศาลชั้นต้นที่มีเขตอำนาจ จำเลยมีสิทธิอุทธรณ์ ฎีกา และต่อสู่คดีได้ตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติไว้ การรับฟังพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยต้องถึงขนาดปราศจากเหตุ

อันควรสงสัย การที่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๖๙ บัญญัติให้ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกของตนลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เนื่องจากการหาเสียงเลือกตั้งผู้สมัครหรือพรรคการเมืองต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเลือกตั้งซึ่งเป็นเงินของพรรคการเมืองที่ได้รับการจัดสรรเงินส่วนตัวของผู้สมัคร เงินหรือประโยชน์อื่นใดที่ประชาชนบริจาคให้พรรคการเมือง หากมีการกระทำความผิดตามกฎหมายเกี่ยวกับการเลือกตั้งอันก่อให้เกิดความได้เปรียบเสียเปรียบกันระหว่างผู้สมัครหรือทำให้การเลือกตั้งไม่เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกของตนลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้น ย่อมได้รับความเสียหายโดยตรงจากการกระทำความผิด ถือเป็น “ผู้เสียหาย” ตามนัยของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๔) พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๖๙ จึงรับรองความเป็นผู้เสียหายให้กับผู้สมัครหรือพรรคการเมืองไว้เพื่อให้เกิดความชัดเจน โดยยังคงหลักการเดิมตั้งแต่พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๔๑ มาตรา ๑๑๔ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๑๕๙ และสอดคล้องกับพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๘๘ และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๒ มาตรา ๑๔๐ อีกด้วย

ดังนั้น พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๖๙ เป็นบทบัญญัติที่ให้สิทธิผู้สมัครหรือพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกของตนลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งนั้นเป็นผู้เสียหายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา อันเป็นการดำเนินคดีอาญาทั่วไปกับผู้กระทำความผิดที่ให้อำนาจทั้งรัฐและผู้เสียหาย สิทธิในการต่อสู้คดีอาญาของจำเลยย่อมเป็นไปตามที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาบัญญัติรับรองไว้ ส่วนการดำเนินคดีเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๒๖ มุ่งตรวจสอบว่าการเลือกตั้งสุจริตหรือเที่ยงธรรมหรือไม่ การดำเนินคดีอาญาเกี่ยวกับการเลือกตั้งตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ เป็นกระบวนการดำเนินคดีที่มีวัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ที่แตกต่างกัน การกำหนดผู้มีอำนาจฟ้องคดีเขตอำนาจศาล หรือระบบในการพิจารณาคดีย่อมแตกต่างกันตามลักษณะของคดี ไม่มีลักษณะเป็นการกำหนด

ให้คดีซึ่งรัฐธรรมนูญบัญญัติให้อยู่ในอำนาจของศาลฎีกาไปอยู่ในอำนาจของศาลชั้นต้น ไม่ส่งผลกระทบต่อหน้าที่และอำนาจของคณะกรรมการการเลือกตั้ง ไม่เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้สมัครหรือพรรคการเมืองที่ส่งสมาชิกของตนลงสมัครรับเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งใช้สิทธิดำเนินคดีได้หลายช่องทาง ไม่เป็นการนำการดำเนินคดีในระบบกล่าวหามาใช้ในคดีที่รัฐธรรมนูญบัญญัติให้ใช้ระบบไต่สวน ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๔ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๒๕ และมาตรา ๒๒๖ วรรคเจ็ด

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๑๖๙ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๑๙๔ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๒๕ และมาตรา ๒๒๖ วรรคเจ็ด

นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

นายปัญญา อุดชาชน
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายวิรุพห์ แสงเทียน
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายจิรนิติ หะวานนท์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายนภดล เทพพิทักษ์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายอุดม รัฐอมฤต
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

นายสุเมธ รอยกุลเจริญ
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ